

**GODE RÅD OM
BØRNS
UDENDØRSLEG PÅ
LETTERE
FORURENET JORD**

Hvorfor denne pjece?

Den 1. januar 2008 indførtes der nye regler på jordforureningsområdet og begrebet områdeklassificering blev introduceret. Områdeklassificering betyder, at jorden er lettere forurenet – det kræver særlige hensyn til børnene

Børn elsker at lege med jord. Børn – især de helt små – er særligt følsomme for forurening, og derfor har vi voksne en særlig forpligtigelse til at beskytte børnene. Det gælder naturligvis for alt, hvad børnene udsættes for i hverdagen: Maden de spiser, luften de indånder, de ting de leger med samt den jord, de leger på.

Erfaringer gør, at vi er blevet mere opmærksomme på de stoffer i miljøet, som kan være sundhedsskadelige. Vi bliver bedre til at vurdere, om sygdomme eller gener skyldes forurening. Men hvilken effekt langtidspåvirkning af små mængder kan have på mennesker, ved vi ikke altid noget om.

Vi anbefaler derfor at lade forsigtighedsprincippet råde i omgangen med lettere forurenet jord. Især er det vigtigt at tage særligt hensyn til små børn, fordi vi ved, at de i deres leg ofte får jord på fingrene og i munden.

Vi hverken kan eller vil forhindre, at børn kommer i kontakt med jord. Derimod kan vi godt begrænse børnenes kontakt med jorden, når de færdes ude – hvad enten det er på legepladsen, i institutionen eller hjemme i haven.

Denne pjece henvender sig først og fremmest til ledere og pædagoger i daginstitutioner, forældre med flere.

Kilder til lettere forurening

I mange byområder, typisk de ældre, er jorden lettere forurenet. Den lettere forurenede jord er ofte et resultat af diffus forurening. Diffus forurening er opstået gennem længere tids spredning eller opblanding af forureningsbidrag fra forskellige kilder.

Gennem generationer er der blevet udledt forurenende stoffer til luften. Tidligere var svovl, sod og tjærestoffer fra fyr og kakkelovne samt bly fra biler blandt de store problemer.

I dag anvendes ofte fjernvarme og blyfri benzin, hvilket betyder, at forureningen fra luften er faldet.

Tidligere tiders røg og luftforurening er ikke blæst bort med vinden. En del af forureningen er dalet ned på jorden, hvor det i dag kan spores

Den gamle forurening fra luften og forurenet fyldjord, som er spredt i byen ved byggearbejde, er midlertidig skyld i diffus forurening.

Bly

Hovedparten af den bly, som børn indtager, kommer fra den daglige kost. Man ved ikke, om bly fra jorden optages fra tarmen i samme omfang som bly fra maden. Hvis dette er tilfældet, kan små børn som leger på lettere forurenet jord, få lige så meget bly fra jorden, som de i forvejen får gennem kosten.

Bly skader især hjerne og nervesystem, og børn er særligt følsomme. Undersøgelser har påvist en sammenhæng mellem et forhøjet blyindhold i blodet og koncentrations-, sprog- og indlæringsvanskeligheder.

Børn i 1-2 års alderen har det højeste indhold i blodet - men blyindholdet falder med alderen. Det kan skyldes, at børnene sutter mindre på snavsede ting, eller det kan skyldes, at bly indbygges i knoglerne.

Tjære

Man kan udsættes for tjærestoffer ved indånding, ved optagelse fra maden samt ved hudkontakt. For ikke-rygere stammer langt det største bidrag fra den almindelige kost. Andre kilder er forurening fra luften, herunder navnlig passiv rygning samt evt. hudkontakt med forurenet jord. Små børn, som spiser forurenet jord, vil også i et mindre omfang få tjærestoffer herfra.

Tjærestoffer kan skade huden i form af irritation, udslet og overfølsomhed.

Børn er særligt følsomme – Derfor må vi begrænse risikoen

Børn er særligt følsomme over for forurening. I forhold til deres størrelse spiser de mere og indånder mere end voksne. Børnene har ikke den fornødne erfaring til at vide, hvad der er farligt eller skadeligt.

Små børn får jord i munden, blandt andet fordi de undersøger ting ved at putte dem i munden. Nogle få småbørn kan også finde på at spise jord, mens større børn bare bliver snavsede, når de leger ude.

Vi kan ikke se, at jorden er forurennet, og vi er derfor nød til at træffe de fornødne forholdsregler i de områder, hvor børn færdes. Jord indgår også i det almindelige husstøv, blandt andet fordi vi slæber det ind med fodtøjet.

De mulige sundhedsmæssige gener for børn og voksne kan begrænses, ved at følge anbefalingerne i denne pjece.

Vask hænder – det kan ikke gøres for tit

Børn kan godt lide de tilbagevendende daglige ritualer. I daginstitutionen og dagplejen er der masser af dem. I sørger sikkert i forvejen for at vaske hænder ind imellem – både på jer selv og børnene.

Men vi har alligevel et par gode råd:

- Vask hænder, når I har været ude og lege
- Vask hænder inden måltiderne

Andre fordele ved god håndhygiejne er, at smitterisikoen begrænses og giver færre sygdomstilfælde blandt børn og voksne.

Tøm skoene – og skift til hjemmesko

I rengøringen af institutionen eller dagplejen indgår støvsugning og gulvvask. Men allerede fra om morgenen vil der komme snavs ind. Begræns derfor mængden af jord på gulvene.

Det kan gøres på forskellige måder, afhængigt af hvordan institutionen er indrettet.

Her er nogle forslag:

- Læg måtter eller riste ved indgangsdøre – og tør fødderne af, når I har været ude
- Tøm sko og støvler for jord og sand, inden I går ind og stil altid udendørs sko/støvler i garderoben – både børn og voksne
- Undgå at små børn kravler, hvor I færdes med udesko
- Bed forældrene om at sætte deres snavsede sko i garderoben eller stil en kasse med skoovertæk frem ved indgangsdøren

Dæk den forurenede jord på legepladsen

Legepladsen kan indrettes praktisk i forhold til den forurenede jord, så børnene ikke kommer i direkte kontakt med den. Jo mindre børnene leger direkte på jorden, jo bedre. Samtidig begrænses mængden af jord, der kommer med ind og dermed også behovet for ekstra rengøring.

Børnene bør i stedet så vidt muligt lege i sandkasser, hvor sandet udskiftes jævnligt.

I kan bedst selv vurdere behovet for en anden indretning af legepladsen. Planlægger I alligevel større ændringer, er det oplagt at sørge for at dække jorden til. For eksempel kan der anlægges en labyrinth med fliser eller en asfaltbane til rulleskøjter. Planlægger I en naturplads med jordvolde, buske og gemmesteder, bør I sørge for, at der kun anvendes dokumenteret rent jord. Der kan også etableres græsarealer. Sørg for at græsdækket vedligeholdes, eller der udlægges træflis.

De foranstaltninger der er beskrevet her, kan gennemføres hen ad vejen, når der alligevel skal foretages ændringer eller renoveringer på legepladsen.

Her er nogle forslag:

- Læg fast bund i sandkassen
- Læg fast belægning som for eksempel fliser, så græs eller plant bunddække på steder, hvor der er bar jord
- Læg faldgrus under gynger og klatrestativer
- Læg dokumenteret rent jord på områder, hvor børnene leger på jorden

Hvis I dyrker frugt og grønt

Det er både sjovt og lærerigt for børn at dyrke deres egen frugt og grønsager, og det kan godt lade sig gøre, uden risiko for gener fra den lettere forurenede jord

Vil I anvende en eksisterende køkkenhave til dyrkning af grønsager, krydderurter mm, så skal I få lagt et lag rent jord på. I skal være opmærksomme på, at jorden arbejdes, så den rene jord efterhånden sammenblandes med den forurenede. Læg derfor en adskillelse mellem de to lag.

Der kan også dyrkes i plantesække, krukker eller højbede med rent jord. Det anbefales, at jordlaget eller højbedet er mindst 50cm.

Undersøgelser fra Miljøstyrelsen viser, at den største kilde til tungmetaller og tjærestoffer i grøntsager, er den støv, der sidder på overfladen. Derfor anbefaler vi, at bær, frugt og grøntsager rengøres grundigt og rodfrugter skrælles, inden de spises.

Kommunen opfordrer til at I tager emnet op i forældrebestyrelsen eller lignende.

Yderligere information

Hvis du vil vide mere, kan du kontakte Rikke Stilling på ☎ 9711 36 51 eller Bodil Jensen på ☎ 9711 36 33. Du er også velkommen til at sende en mail til Mariagerfjord Kommune på raadhus@mariagerfjord.dk.

På kommunens hjemmeside www.mariagerfjord.dk kan du også finde information om bl.a.: områdeklassificering, 50 cm reglen, jordflytning og Miljøstyrelsens gode råd.

Enkle råd

Hvis I gør disse enkle forholdsregler til en del af hverdagen – så gør I, hvad I kan, for at undgå kontakten med den lettere forurenede jord

- Vask hænder, når I har været ude og lege og inden måltiderne
- Læg måtter eller riste ved indgangsdøre – og tør fødderne af, når I har været ude
- Tøm sko og støvler for jord og sand, inden I går ind og stil dem i garderoben (både børn og voksne)
- Undgå at små børn kravler på arealer, hvor I færdes med udesko
- Skift til hjemmesko inden døre
- Bed forældre om at sætte deres snavsede sko i garderoben eller stil sko-overtræk frem ved indgangsdøren
- Læg fast bund i sandkassen
- Læg faldgrus under gynger og klatrestativer
- Dyrk frugt og grøntsager i ren jord, og skyl det grundigt inden det spises, rodfrugter skrælles